

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

28 Frigtmand

Udgivet af
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr 7.

August 1948

3. Aargang

Indhold:

Frivilligt til Stutthof

★

Aktuel tysk Film

★

Bevægede August-Dage
i Aalborg

★

Sven Oftedal

★

Appel for Freden

★

Ung Grænselandsskæbne

★

Leder (Side 105):

29. August

Forsiden:

Frihedsmuseets smukke Plakat

KØB EN MURSTEN

Folkets Dag Folkets Sag

29

August

FRIHEDSMUSEET

Papir-Kompagniet

Henning Raackmann — Fredericia

Papirvarefabrik . Æskefabrik . Bogtrykkeri

Loehrs Kulimport A/S

Fredericia

AKTIESELSKABET E. RASMUSSEN

Fredericia Maskin- og Elektro- mekaniske Fabriker

FREDERICIA

A/S Fredericia Trælasthandel

VOSS
FREDERICIA

- GASARTIKLER**
- HUSHOLDNINGSARTIKLER**
- ELEKT. BELYSNINGSARTIKLER**
- PETROLEUMSARTIKLER**
- RUSTFRIT STAAL**
- DØRGREB**

Folkets Dag — Folkets Sag:

Vi gør et Allemandstog

En Kreds af Frihedsbevægelsens Folk har taget Initiativet til at skaffe Midlerne til at rejse Frihedsmuseet.

Præsidiets bestaar af Minister Per Federspiel, Museumsdirektør, Dr. phil. Poul Nørlund, Museumsinspektør Fru Ellen Andersen, Chefredaktør Aage Schoch (Formand), Viceadmiral A. H. Vedel, Departementschef H. H. Koch, Redaktør, Frk. Kate Fleron, Dr. med. Mogens Fog, Redaktør Svenn Seehusen (Dagl. Leder).

Komiteen har udsendt følgende Op- raab, som vi giver vor bedste An- befaling:

Endnu en Gang kalder Frihedsbe- vægelsen paa de gamle Kammerater; Frihedsmuseet skal rejses. Udstillingen fra Frimurerlogen, som siden sin Rejse til Sverige er blevet øget med endnu mange Minder om Danmarks Frihedskamp, er nu opstillet i Natio- nalmuseet; men vi skal videre end- nu; Frihedsmuseet skal have sin egen Bygning.

Den naturlige Placering af Mu- seet er ved Mindelunden i Ryvan- gen, hvor Bygningen kan forenes med et Mindekapel for vore faldne Kam- merater.

Frihedsmuseet skal være en Gave fra det kæmpende Danmark til den danske Stat. Midlerne hertil skal skaffes ved en storstilet Landsind- samling den 29. August — Femaars- dagen for det danske Folks Nej til Tyskerne — under Mottoet: Folkets Dag — Folkets Sag.

Indsamlingens Hovedarrangement bliver et Lotteri, hvor der skal sæl- ges 800.000 Lodsedler à 1 Krone i Form af Mursten til Frihedsmuseet, og hertil skal vi bruge Sælgere, man- ge Sælgere. Ingen er nærmere hertil end Medlemmerne af Landsforenin- gen af Besættelsestidens politiske Fanger. Vi opfordrer alle Medlem- mer til at melde sig til Lodseddel- salg og derigennem yde en Indsats for Frihedsmuseets Virkeliggørelse.

Frihedskampens aktive Deltagere maa endnu en Gang vise, hvad de kan. Vær med til at rejse Frihedskam pens Museum, ikke alene som et Minde, men ogsaa for at indprente den opvoksende Slægt, hvor uvur- derlig vor Frihed er, ved hver at sælge mindst 20 Lodsedler.

Med Hilsen
Frihedsmuseets Indsamling.

den store have var fyldt med telte. Her havde en polsk ungdomsorga- nisation slået lejr, og villaen, der har kostet ikke så få fanger livet, tjente nu bl. a. som kontor for ung- domslejren. I den store flotte admi- nistrationsbygning havde de unge spisesal, og dagen efter vort besøg skulle der ankomme halvtredje hun- drede børn hertil for at rekreere sig. Det var børn af tidligere KZ-fanger, der nu skulle hvile ud i den byg- ning, hvor tidligere SS-folkene havde ført et herreliv. Hvad lejren an- går, står barakkerne i den gamle lejr, hvor der var kvindelejr, revier og værksteder, endnu, mens den nye lejr, hovedlejren, var revet ned. Til- bage i denne del af lejren stod kun murstensskillevæggene, men det var stadig muligt at se, hvor de for- skellige barakker, altså også „vore egne“ havde stået. De store fabriks- haller og de mægtige køkkenbyg- ninger, der blev opført i lejrens sid- ste år, og som skulle danne begyn- delsen til en ny stor koncentrations- lejr, står stadig og venter på at bli- ve anvendt til bedre formål end de oprindelige. Antagelig vil det hele indgå som en del af en arbejdsskole for den polske ungdomsskole, men lejrens afsides beliggenhed har hid- til været årsag til, at de fuldt brug- bare bygninger ikke er blevet be- nyttet.

Museum i Stutthof

Gaskammeret stod endnu som et uhyggeligt minde om de mange po- lakker, russere og jøder, nazisterne lod myrde, og også krematoriets ov- ne findes endnu, hvorimod selve kre- matoriebygningen er sprængt. Ov- nene står som et slags mindesmær- ke for de henimod 100.000 fanger, der måtte lade livet i stutthof, og de bliver til stadighed pyntet op med blomster og krans.

Løvrigt er det meningen at lade en af de oprindelige barakker fra lej- ren opføre med fuldt inventar og lade den stå som et museum i lighed med, hvad der er tilfældet i de øv- rige lejre på polsk område.

Gjorde gensynet med lejren et uud- sletteligt indtryk på de danske Stutthof-fanger, så gjorde samværet med de polske kammerater det ikke min- dre. Det relativt korte besøg i Polen blev på grund af disse kammeraters enestående elskelighed et minde, der vil blive stående. Fra vi kom, til vi

FRIVILLIGT TIL STUTTHOF

Danske Stutthof-Fanger besøger Polen

For kort tid siden rejste nogle tid- ligere danske Stutthof-fanger til Po- len for at se deres opholdssted gen- nem to af krigens år. Men denne gang var det frivilligt, og rejsen fik et no- get andet forløb end i oktober 1943

Straks ved ankomsten til Gdynias havn blev vi modtaget af en delega- tion fra den lokale fangeforening, der var kommet om bord for at sørge for, at vi hurtigere kom gennem de forskellige formaliteter. Derfra gik tu- ren til hotellet, hvor der var reser- veret værelser til os. Kort efter var foreningen vært for os ved en for- træffelig frokost, hvor der både fra dansk og polsk side blev givet ud- tryk for glæden ved at være sammen under sådanne forhold. Efter frokos- ten kørte vi alle til Gdansk, hvor en af havnepolitiets både lå klar til

at tage os en tur gennem havnen og ned ad Weichsel-floden, og bag- efter foretog vi under kyndig føring en tur gennem den gamle del af by- en, der ved krigens slutning lå fuld- stændig i ruiner, men hvor nu gen- opbygningen allerede har sat sine ty- delige spor. Mange steder var man begyndt at genopbygge huset, så snart man havde fået ryddet op i det ene hjørne, således at oprømning og genopbygning gik så nær op ad hin- anden som muligt.

Skønt det hyggelige samvær med vore polske kammerater — af hvilke vi kendte en del fra lejren — trak temmelig længe ud om aftenen, gik turen allerede næste morgen til Stutthof-lejren. Kommandantens villa, der er det første, man møder fra hoved- vejen, lå fuldstændig uskadt, men

rejste, var der hele tiden folk til vor disposition, der gjorde alt, hvad der stod i deres magt, for at vi skulle få så meget at se som overhovedet muligt — og samtidig gav de os et strålende eksempel på, hvad tværpolitik i praksis betyder. I foreningens præsidentskab sad både medlemmer af bondepartiet, socialdemokratiet og arbejderpartiet (der nærmest svarer til det kommunistiske parti). Det skal kun nævnes som et enkelt lille eksempel på, hvor lidt partitilhørigheden betød mellem dem, at da vi aflagde besøg på arbejderpartiets kontor i Gdansk, havde vi en socialdemokrat med som oversætter. Det var tydeligt, at for alle gjaldt det i højere grad deres lands fremskridt end ængstelig skelen til partilinjer. Og de havde grund til stolthed over genopbygningen. Over-

alt var man i gang med at genopbygge — nye veje blev anlagt, nye huse opført, og for eksempel var mange af de kirker og andre offentlige bygninger, der under krigen blev total ødelagt, allerede restaureret og i brug igen.

Skal også butikkerne og deres indhold beskrives, bliver artiklen for lang, men der var alt, hvad hjertet kan begære: chokolade, kaffe, tekstilvarer, tobak (også amerikanske cigaretter lå fremme i forretningerne) — og vel at mærke uden rationering. Kun ganske få varer er nu rationeret i Polen, og det skal siges uden overdrivelse, at de måltider, som blev serveret for os under besøget, behøver selv de bedste danske restauranter ikke at skamme sig over.

Helge Larsen.

„Jamen, jeg er da uskyldig! Det var jo Krig!”

Filmen er med andre Ord et Op-gør med de mange Tyskere, som intet har lært og ingenting forstaaet af det hele — de, der simpelthen ikke fatter Begrebet Skyld, men venesælt og arbejdsomt lever Livet videre, som om intet var hændt, og som mindst af alt vil mindes de forbryderiske Gerninger, de begik, mens de var i den grønne Uniform og havde Magten.

Det siges, at Tyskerne selv, for hvem Filmen først og fremmest er beregnet, ikke synes om den. Det er beklageligt, men for saa vidt forstaaeligt, som den saa afgjort taler imod alt det, der skjuler sig under Glosen: Herrefolket. Udenfor Tyskland ser man den med Interesse som et Udtryk for den anstændige Tyskers Syn paa Tingene. Den kan sine Steder virke overeksponeret, dens Billedkomposition er med sine stadi-gre, grelle Kontraster næsten for voldsom, men dens Optagelser fra Ruinbyen Berlin glemmes sent, og det aftvinger Respekt, at det har været muligt med de tekniske Hjælpe-midler, Tyskerne disponerer over, at lave et saa betydeligt kunstnerisk Arbejde. Helt enestaaende er Arno Paulsen som Bedsteborger-Kaptajnen. Typen kunde ikke være rigtigere, Fremstillingen dækker i et og alt — det er simpelthen uhyggeligt godt spillet. Med Behag ser man ogsaa den kønne Hildegart Knief og W. Borchert som Pigen og Lægen — to anerkendelsesværdige Præstationer.

Alt i alt: „Morderne iblandt os” fortjener at ses. Den har noget at sige Verden, selvom den ikke løser det svære Problem, den stiller op.

Værdisager fundet

De tjekiske myndigheder har fundet en del værdisager m.v. tilhørende fanger fra flg. fængsler: Bayreuth St. Georgen, Breslau og Lauban. Hvis der findes danske fanger, som har opholdt sig et af disse steder, bedes de omgående melde sig på sekretariatet, Dr. Tværgade 7, København K.

AKTUEL TYSK FILM

Anmeldt af Redaktør H. V. Stargaard

Det var med mærkeligt blandede Følelser, man gik til „Morderne iblandt os”, som har haft Premiere i en Række københavnske Biograf-teatre. For første Gang siden 1945 stod man her overfor en tysk Film, skrevet og iscenesat af en Tysker, spillet af tyske Skuespillere med herhjemme endnu ukendte Navne og — vidste man — optaget i Ruinbyen Berlin for et Par Aar siden.

Lad det straks være sagt: man gik fra Premiereren med den Overbevisning, at man havde set et filmisk Kunstværk med Fejl og Mangler, men utvivlsomt drejet i ærlig Hensigt og paa flere Maader beundringsværdigt dygtigt gjort.

Handlingen i „Morderne iblandt os” er enkel og saa temmelig banal, men Filmens Tendens er god nok, og mange af dens Scener virker rystende stærkt. I Berlins Ruiner mødes en ung Tegnerske, hjemvendt fra Koncentrationslejr, med en ung Kirurg, der under Indtrykket af Krigens Rædsler og ikke mindst Nazisternes Barbari er blevet et menneskeligt Vrag med oprevne Nerver og helt uden Tro længere paa Menneske-

ne og Livet. Den unge Kvindes taalmodige Kærlighed læger langsomt hans sjælelige Saar, og da han under de primitivest mulige Forhold faar Lejlighed til at redde et Barn fra Døden ved et kirurgisk Indgreb, vender ogsaa hans Arbejdsevne og Arbejdstrang tilbage.

Men saa træffer han sin tidligere Kaptajn — en SS-Bøddel, der i Polen i den Juleaften lod Mænd, Kvinder og Børn skyde ned i Hobetal, mens han selv pyntede Juletræet. Nu er denne Mand en hyggelig, omsorgsfuld Familiefader, en gemytlig Dagliglivets Tysker, en driftig Arbejdsgiver, som laver Gryder af Staalhjelme, som han før Krigen lavede Staalhjelme af Gryder. Hadet til denne Mand besætter den unge Læge, for hvem det bliver mest magtpaaliggende af alt at gøre Regnskabet op med ham, dræbe ham. I sidste Øjeblik afværger den unge Tegnerske, at Lægen skyder Eks-Kaptajnen ned. Vi skal ikke dømme, siger hun. Og Lægen indser, hun har Ret. Nej, svarer han, men vi skal anklage. Kaptajnen overgives til Myndighederne og paa Filmens sidste Meter ser man ham bag Tremmerne, stadigt raabende:

Svendborg litografiske Trykkerier

Stentrykkeri og Æskefabrik
Telefon 1815

Christian Schmidt
Perlegade 43, Sønderborg

Aktieselskabet

De danske Bomuldsspinderier

Veje — Valby

I. B. Bruun & Søn A/S

Nykøbing F.

NIELS ERIK VANGSTED

Bevægede August-Dage i Aalborg

I disse dage for 5 år siden, da flertallet herhjemme endnu affandt sig med uretten, da Danmark havde indviklet sig i en uredelig og

uværdig politik, i de dage, da mæningerne om rigtigheden og betydningen af at handle var delte, da blev Danmark vækket — og tusinder blev vækket ved Vangsteds død 18. august og begivenhederne i dagene derefter, hvor Aalborg var situationens brændpunkt.

Den første nedkastnings-organisator, læge Bruun, dræbtes i 1941 ved nedstyrtning, og allerede i 1942 faldt Chr. Røtboell under de kendte, tragiske omstændigheder. Heller ingen af hans medhjælpere fik nogen lang virketid, hvorfor en større militær sabotage først muliggjordes ved forsyningerne i sommeren 1943. Til disse nedkastninger var det, at „faldmanden” „Svend” som sine første sabotører fik fat i Niels Erik Vangsted og Erik Christensen.

17. august 1943 modtog gruppen (9 mand) våben ved Madum sø i Rold skov, men blev på hjemvejen lige før daggry den 18. antastet og forfulgt af tyske soldater. Det kom til kamp, og gruppen måtte flygte og efterlade sin lastbil ved skovbrynet ved Buderupholm. Her blev Vangsted dræbt og konstruktør Kær Sørensens fanget og senere skudt, me-

dens resten slap bort i skoven mellem tyskerne.

Sjældent har vel en uanselig notits i pressen haft så stor virkning som de få linier om „bankassistent omkommet ved natlig ulykke”. Hele Aalborg besluttede at deltage i begravelsen, der var fastlagt til Kl. 14.30 mandag den 23. Overalt samledes ind til kranse; mange med bånd, hvis inskriptioner intet lod tilbage i tydelighed. Mange virksomheder besluttede at lukke Kl. 12, andre steder meddelte simpelthen arbejdere og funktionærer, at de ikke arbejdede længere end til middag.

En sådan tilkendegivelse kunne imidlertid ikke gennemføres, uden at den for tidligt kom tyskerne for øre, og disse foranledigede begravelsen rykket frem til kl. 8 morgen, således at kun den nærmeste familie kunne deltage plus (til tyskernes store fortrydelse) politimester Bach.

Formiddagen igennem valfartede nu en mængde mennesker til Vangsteds grav, og der er næppe til nogen anden begravelse i Aalborg set et sådant væld af kranse (ved middagstid an slog en fagmand værdien til 70.000 kr.) Kl. 14 var Ansgars kirke, hvorfra begravelsen skulle have fundet sted, fyldt til trængsel, og sognepræst Axel Bang talte, men udenfor var forsamlet 10—15000 mennesker, og det kom til sammenstød med det tyske militær, hvis hensynsløse fremfærd kostede dræbte og sårede. De sortklædte pansertropper „fejdede” byen, tanks og panservogne rullede gennem gaderne, og soldater posteredes med 50 skridts afstand, mere eller mindre fra sans og samling.

Da endnu dagen efter en mand blev skudt ned på vej til sit arbejde, var generalstrejken en kendsgerning. Med eller uden ledelsernes billigelse nedlagdes arbejdet overalt, med undtagelse af, hvad det nedsatte strejkeudvalg fandt nødvendigt at holde i gang, men tyskerne tog naturligvis selv: overtog f. eks. rugbrødsfabriken og slagtede selv svin på andelsvineslagteriet.

Onsdag mødte 30.000 Aalborgensere til et offentligt møde i skovdalen, hvor man (forgæves) havde håbet at kunne meddele et resultat af forhandlingerne med tyskerne. Det vedtoges at stå sammen og fortsætte strejken.

Maskinpistolsalver mod menneskemængden på vej hjem fra dette møde dræbte flere og sårede mange, og dagen efter blev Aalborg erklæret i

militær undtagelsestilstand med udgangsforbud kl. 20 til 6. Den 29. august kom saa undtagelsestilstanden for hele landet.

Det er i meget store træk begivenhederne omkring Vangsteds død. Han faldt 23 år gammel, ugift, men hvordan var han egentlig?

Mange af de mennesker, der viste ham deres sympati, har aldrig hørt noget om ham, udover måske lidt spændende reportage i en bog, men intet om mål og drivkraft.

Han hadede ikke fjenden, men længtes efter at mødes med ham ved et fredeligt lejrbaal. Rolig, målbevidst, tjenende, fredsstiftende og dertil fuld af livsglæde, lune og humor — sådan var Vangsted i sit hjem, i Andelsbanken, i KFUM og i den spejdergruppe, han netop havde startet inden sin død.

Højt skattet var han som revy-forfatter, men hvor det gjaldt næstens rygte og løs snak, kom der ikke bidrag fra „Nelle”, som han hed blandt kammerater. Hans tale var ren og ofte med kerneord. Her er et par prøver fra et efterladt manuskript:

„Den, der frivilligt bøjer sig for uretten, anerkender uretten!”

„Det er en fejt politik udadtil at lade, som om vi holder med tyskerne, og samtidig i smug holde kaffekanden parat til den dag, de engelske soldater kommer!”

„Militært, moralsk, religiøst og politisk har vi ryddet stuerne og er et tomrum, som nazisterne kan køre lige ind i. Vi har svigtet på alle områder, og derfor tror jeg, at Danmark befinder sig i en værre krise end noget andet land i dag”.

„Offensiv — og kun offensiv — kan redde det danske folk — offensiv mod voldsherrerne, mod gudløsheden de dårlige films, mod Scavenius og overalt, hvor vi ser Satans modbydelige ansigt stikke frem!”

Her har vi „Nelle” selv! Som den illegale presse skrev:

„Hvad han evnede og ejede, havde han stillet til Guds Raadighed i Taknemmelighed over at maatte bære Kristennavn — derfor var han i uforsonlig Kamp mod al Raaddenskab og Slaphed i sit eget og i vort Folks Liv — derfor var han beredt til at kæmpe for Danmark, for Frihed, Sandhed, Ret og Kærlighed mod Nazismens menneske- og raceforgudende Barbari. Han havde set, at Holger Danske Aand forpligter, han havde set Synet af gamle Danmark med genvunden Ære som en ren-gjort Stue i Hjemmet Norden, og hans Liv stod under Nordens Tegn: Kristi Kors. Her hentede han Tilgivelse og Kraft til Indsats i Liv og Død”.

Og det skal siges, at han ikke

lagde skjul på, at han hentede sin kraft i kirken og ved nadverbordet, i spejderfører kredsen, når den samledes om bibelen for at finde Guds mening med det alt sammen, og om morgenen på knæ og ved sin åbne bibel.

Han var i en trælle tid en virkelig fri mand, fordi han var bundet til Gud og dermed til det land og folk, som Gud havde givet ham — og os alle — som gave og opgave. Fri,

fordi han tjente ham, der får tilværelsens sidste ord.

„Nelle” med sin lykkelige forening af sprængende initiativ og ydmyg bøn har vi ikke mere blandt os. En sten i Buderupholm, en tavle på Aalborg KFUM og hans grav på Aalborg kirkegård minder om ham, men hans ånd lever og spørger os, hans landsmænd, om vi er rede til målbevidst og selvfornægtende indsats i hverdagen på modstandskampens linie.

Fangelægen fra Sachsenhausen-Neuengamme

Socialminister Sven Oftedal

I Anledning af hans Død den 24. Juni

Budskabet om, at Norges Socialminister Sven Oftedal er afgaaet ved Døden, har gjort et dybt Indtryk paa de mange danske og norske Koncentrationslejr fanger, der lærte ham at kende som Chef for det dansk-norske Revier i Neuengamme-Lejren.

Sven Oftedal gjorde igennem lang Tid Tjeneste som Fange ved Revieret i Sachsenhausen Lejren, hvor han var Fangekammerat bl. a. med Einar Gerhardsen, Niels Langhelle, Halvard M. Lange, Arnulf Øverland og Odd Nanssen, en Søn af Fritjof Nansen.

Hans Dygtighed gjorde ham til den ledende Kraft. Han var altid rede til at hjælpe Fangekammerater, der var syge. Ganske pludselig kom han en skønne Dag paa Transport til KZ-Lejren Herzogenbusch i Holland. I lang Tid hørte vi intet fra ham, men saa en Dag dukkede han pludseligt op. Det var, da Tyskerne havde maattet rømme Lejrens Omraade paa Grund af de Allierede Troppers Fremtrængen. Det var en rystende Skildring han paa sin nøgterne Maade gav os af Lejrens dramatiske Rømning, og det var med Nød og næppe han havde reddet Livet.

Paa Revieret i Sachsenhausen fik han nu atter en Afdeling, som han ledede med fremragende organisatorisk Dygtighed og med 100 Procents Ubestikkelighed.

I Marts Maaned 1945 begyndte det svenske Hjelpearbejde at gøre sig gældende. Vi skandinaviske Fanger, der omfattede 2000 Nordmænd og ca. 250 Danskere, afgik i 6 Transporter til Neuengamme. Vi blev om Natten kørt dertil i svenske Røde Kors Konvojer. Det var Planen, at

disse Transporter kun skulde strække sig over nogle faa Dage, men de kom til at strække sig over en Maaned Tid. Da Fabrikkerne i Berlins Omegn nu daglig var Maalet for de Allierede Flyvere, siger det sig selv, at alle Fanger var ivrige efter at komme væk herfra.

Her kunde Sven Oftedal som den ledende skandinaviske Læge udmærket have sagt: Jeg maa først af alle til Neuengamme for at indrette et Revier for de Kammerater, der følger efter. Alle vilde have bøjet sig for et saadant Synspunkt, og Sven Oftedal vilde derved have bragt sig selv i Sikkerhed, men han sagde og gjorde noget helt andet.

Han sagde nemlig: Først maa alle syge Danskere og Nordmænd bringes i Sikkerhed, — og bagefter kommer jeg selv, og det skal siges, at han nøje fulgte hver eneste syg Kammerats Skæbne.

Herved kom han selv til at vente til den sidste Transport afgik.

Ja, saadan var Sven Oftedal.

I Neuengamme manglede vi haardt en Leder paa Revieret, for mange Opgaver laa og ventede paa sin Løsning.

— Det skal vente til Sven kommer, fik man altid at vide af de norske Læger og Medhjælpere. Paa Revieret hed han altid Sven.

Og saa kom Sven. Han førte et stilfærdigt, men myndigt Regime, præget af, at han var en Mand, der var vant til at lede og at give Ordre. Der blev paabegyndt Indrettelsen af et Mønstersygehus under Lejrens primitive Forhold. Han var dygtig, og han havde alles Tillid.

En Dag kom Sven Oftedal ud for en egenartet Situation.

En Landsforræder af dansk Statsborgerskab ved Navnet Dess, var kommet til Neuengamme fra Fængslet i Dreiberge. Han havde arbejdet for Tyskerne i København, men havde lavet en Art Svindel blandt Tyskerne og var som Følge heraf sendt i Fængsel.

I Neuengamme traf Dess en Del Danskere, som han havde mishandlet under Forhørene hos Tyskerne, og nogle af dem gjorde ham naturligvis opmærksom paa hans Fortid. Han blev bange, gik til Lejrkommandanten og bad om Beskyttelse, og det blev paalagt den dansk-norske Lejrledelse at give ham denne.

Sven Oftedal ordnede det paa sin egen Maade. Han indlagde ham som Patient paa Revieret i Nærheden af hans egen Seng.

— Du bleibst hier. Hast du verstanden, sagde Sven Oftedal til ham paa Tysk. Han syntes, at dette Sprog passede bedst til Fyen.

I Neuengamme traf Sven Oftedal sin Bror, Redaktør Chr. Oftedal, der var dødsdømt af Tyskerne i Norge. De to Brødre havde været adskilt i Fangenskab i Aarevis, og de havde gensidigt været uvidende om hinandens Skæbne.

Det er vist overflødigt at tilføje, at Mødet mellem de to Brødre var af en egen gribende Karakter.

Med Sven Oftedal er en Dygtighed gaaet bort, en Mand med stort moralsk Mod, en rank Personlighed, en god Fangekammerat fra de onde Aar.

Johs. Fosmark.

Jeg søger et Job

paa Kontor, i Rederi, paa et Skib som Hovmester, Kontormand e. l. Har Præliminæreksamen, Eksamen fra Kornet- og Løjtnantskole. Har været ved Landbruget fra 1932—1937. Derefter Militæret og Statens civile Luftværn. I Statens c. Luftværn avancerede jeg til Vagtschef. Efter Befrielsen igen til Tjeneste ved Hæren. Nu hjemme uden Arbejde. Jeg er villig til at sende Afskrift af alle mine Papirer fra mine Chefer i alle Stillinger. Har Uddannelse i Regnskabsføring og Maskinskrivning samt alt forefaldende Kontorarbejde. Taler Engelsk og har i Aaret September 1945—1946 været Tolk for engelske Officerer her i Landet. Taler ogsaa Tysk.

Børge Raahauge Nielsen,
Thorvaldsensgade 3, Aarhus.
Dachaufange Nr. 141 741.

Ole Sørensen & Co. A/S
Kolding

**Glas
Porcelæn
Køkkenudstyr**

Erik Mørch

Jernbanegade 17, Kolding
Telefon 186

Stævne i Berlin

Vor tyske broderorganisation „V.V.N.“ har i anledning af sin optagelse i FIAPP indbudt samtlige FI APPs organisationer til at sende delegationer til Berlin for at deltage i den storstilede mindehøjtidelighed der den 12. september for nazismens ofre. I tilslutning hertil arrangeres for de udenlandske Gæster i dagene 8.—12. september besøg i tidligere koncentrationslejre, fængsler og tugthuse samt mindesteder og V.V.N.s sociale institutioner.

Appel om samarbejde for freden

FIAPPs forretningsudvalg har holdt møde i Warszawa og Kattowitz i dagene 29.—31. maj 1948.

Efter at have undersøgt den internationale situation og i forvisning om at udtrykke de antifascistiske frihedskæmpers enstemmige opfattelse, bekræfter forretningsudvalget med styrke, at de tidligere politiske fanger — tro mod deres ed til de myrdede kammerater — sætter bevarelsen af freden, friheden og folkernes uafhængighed over alt andet.

Vi vender os imod den internationale reaktion og fascismen, som verden over udvikler en krigspsykose og truer freden. Vi vender os mod dem som på bekostning af erstatningerne til ofrene for aggressionen genopbygger de nazistiske aggressors krigsindustri og bygger angrebsbaser, rettet imod fredelige folk.

Vi hilser alle demokratiske kræfters bestræbelser på at etablere et samarbejde mellem folkene, befæste freden og hurtigst muligt hele krigens sår.

Vi vender os mod dem, der understøtter terrorregimer i nogle lande, og de reaktionære kræfter verden over, der opmuntrer til facisme og raceforfølgelse. Vi protesterer påny mod massehenrettelserne af græske og spanske patrioter. Vi opfordrer de tidligere politiske fangers organisationer til en masseindsats for den størst mulige hjælp til de græske og spanske patrioter og deres familier.

Forretningsudvalget kræver den strengeste straf over krigsforbrydere, de nazistiske gestapobøddler og kollaboratørerne.

Vi harmes over, at de tidligere politiske fanger og frihedskæmpere i nogle lande påny er genstand for forfølgelse, og at deres berettigede sociale krav endnu ikke er opfyldt. Vi minder om, at de væsentlige garantier for fred, sikkerhed og folkernes uafhængighed er og bliver:

— anvendelse af de tre store allieredes enstemmige beslutninger i

Potsdam og modstand mod tendenser til at revidere disse beslutninger.

— Demilitarisering, denazificering og demokratisering af Tyskland.

— Solidarisk hjælp til de lande, der var ofre for Hitlers aggression.

— Økonomisk samarbejde mellem landene på basis af gensidig respekt for deres suverænitet og uafhængighed.

— Fordømmelse af enhver krigspropaganda.

— Erstatning til ofrene for den nazistiske aggression og undertrykkelse.

Forretningsudvalget konstaterer med tilfredshed, at overfor krigens kræfter står de stadig voksende fredens kræfter, som omfatter de utallige gode viljers mænd af enhver anskuelse og fra alle samfundslag.

Forretningsudvalget opfordrer de tidligere politiske fanger til at styrke samlingen af de demokratiske kræfter i kampen for freden og de demokratiske friheder.

Vi opfordrer FIAPPs organisationer til at optræde i fællesskab med de demokratiske partisan-, modstands- og soldaterorganisationer i deres lande, på grundlag af et fælles program for kampen for freden og demokratiet.

Vi hilser med glæde sammenslutningen af de tidligere politiske fangers, partisanernes og de tidligere soldaters organisationer i Tjekoslovakiet.

Vi pålægger generalsekretariatet at træde i forbindelse med lederne for det faglige verdensforbund og demokratisk ungdoms verdensforbund med henblik på en fælles indsats i kampen for freden, demokratiet og alle antinazistiske frihedskæmpers vitale interesser.

Ved således at styrke båndene mellem fangeorganisationerne og de antinazistiske modstandsorganisationer indenfor de enkelte lande og på den anden side ved at koordinere sine bestræbelser med de store internationale demokratiske organisationers arbejde på det internationale plan, vil FIAPP bedre kunne opfylde sin mission og alle frihedselkende og rettænkende menneskers forhåbninger.

Optagelse af den tyske fangeforening

Forretningsudvalget har undersøgt V.V.N.s (den tyske organisation af tidligere politiske fanger) anmodning om optagelse i FIAPP, hvori V.V.N. erklærer at godkende FIAPPs program og statuter.

Vi har konstateret, at V.V.N.s program og statuter er i overensstemmelse med de betingelser, FIAPP har stillet.

V.V.N. er ledet af kendte antinazister og har 200.000 medlemmer af alle politiske, filosofiske og religiøse anskuelser. V.V.N. har til formål at bekæmpe alle levn af nazismen, at genopdrage det tyske folk i demokratisk ånd og at samarbejde med alle demokratiske kræfter i hele verden.

Forretningsudvalget mener, at V.V.N.s optagelse i FIAPP vil styrke de demokratiske elementer, som i Tyskland bekæmper de chauvinistiske tendenser og bestræbelserne på revision af Potsdam-aftalen.

Forretningsudvalget beslutter at godkende V.V.N.s indmeldelse i FIAPP.

Østrigs og Triests optagelse er motiveret i omtrent samme formulering. Smerteligt bevæget ved krigen i Palæstina sender forretningsudvalget for FIAPP forsamlet til møde i Warszawa i slutningen af maj en indtrængende appel til U.N. om at standse konflikten øjeblikkeligt for at sikre verdensfreden.

LUFTWAFFE

Tegning af Gunnar Sørensen

Der var Vaabenrazzia i en Sporvogn. Da en af Tyskerne undersøgte en Mand, følte han noget haardt inden for Jakken.

— Aha, Waffen!, udbød Tyskeren triumferende.

— Ja, Luftwaffen, sagde Danskeren tørt og halede under Medpassagerernes Jubel en almindelig Cyklepumpe frem.

Tyskerne forlod straks Sporvognen.

Ung Grænselandsskæbne

Antinazist siden 1937

Jeg sad en Dag i den lille idylliske Østersøby Egernførde mellem Slesvig og Kiel og talte med den unge stud. jur. B.B.

Han tog Studentereksamen i 1941. Ti Studiekammerater meldte sig til Krigstjeneste og fik derved Eksamen uden Prøve, i 1940, saaledes at disse altsaa fik et Aar foræret.

Det var hans Ønske at studere ved Universitetet, men han kunde ikke immatrikuleres, da han var ekskluderet af Hitler-Jugend allerede i 1937.

Eksklusionen foregik paa Byens Torv, og Aarsagen var den, at han nægtede at komme til Møderne. Det blev nu meddelt hele Flokken, at han var udstødt og ikke længere tilhørte det tyske Folkefællesskab.

Da man nægtede ham Optagelse paa Universitetet i Kiel, rejste han til en kemisk Fabrik i Rhinlandet i Haab om der at kunne faa Uddannelse som Kemiker, hvorefter det var hans Agt at forsøge sig som Eksportkøbmand.

I 1942 lykkedes det ham at faa Tilladelse til at læse paa Soldaterpapirer. Hos Universitetslektor Larsen samledes en Gruppe Antinazister, deriblandt flere dansksindede. De mødtes i Preetz i Lektor Larsens Lejlighed efter at de store Bombninger af Kiel havde taget Fart. Lektor Larsen var selv Antinazist, aflyttede BBC og skaffede alle forbudte Bøger.

En Dag blev BB imidlertid arresteret af Gestapo, fordi han havde vist et engelsk Flyveblad til en anden. Han prøvede at skyde sig ind under, at han af studiemæssige Grunde maatte følge med i sligt, men det gik ikke.

I Gdynia fik han sin første militære Uddannelse, derfra gik Turen til Antiluftskytset i Kiel, hvorfra han blev sendt til Svinemünde paa Radar-Kursus. Her lykkedes det ham at bilde Tyskerne ind, at han var Specialist, hvorfor han blev udkommanderet som Leder af en Togtransport med et kostbart Radar-Anlæg, der skulde opstilles i Danmark. Det fyldte flere Jernbanevogne, det kostede en halv Million, og der var ikke færre end 60 Lamper i Anlægget.

Uden paa Vognene skrev han Thisted, skønt Radar-Anlægget faktisk skulde til Esbjerg. Da hele Historien ankom til Thisted, var der da heller ingen der, der vilde kendes ved det, og man hittede da ud af, at Adressen nok skulde have været København. Efter Ankomsten hertil, regnede man endelig ud, at Vognene skul-

de til Esbjerg, hvad de altsaa ogsaa skulde.

Nu nægtede DSB at transportere Vognene over Store-Bælt medmindre der kom til at foreligge en ganske særlig Ordre. Det tog en hel Uge, inden de mange Papirer kunde blive færdige og Vognstammen omsider kunde afgaa til Esbjerg.

BB.s snedigt udtænkte og snildt gennemførte Sabotage forsinkede Radar-Anlæggets Ankomst til Vestkysten over en Maaned, og i hele den Tid nød han rigtig Opholdet heroppe.

BB viser mig et Kirkeblad for Slesvig og Holsten. Der staar deri om Ansættelse af en Række tyske Præster i Landsdelen — altsammen Nyansættelser, men ikke een eneste er fra selve Landsdelen, hvorimod 15 er fra Østprøjsen.

— Det er galt dette her, siger han. Det kan ikke blive saadan ved. Ingen er tjent med det, hverken vi, der er Hjemstavnens egne Børn. Vi bliver jo forjaget paa denne Maade. Men Danmark er heller ikke tjent med det, for det bliver nogle urolige Naboer at faa.

Danmark maa skride ind, men det maa ske snart.

Han sætter stor Pris paa Claus Eskildsens Grænselære, men der er dog en anden Bog, han anbefaler mere endnu. Det er Eskildsens Bog „Die schleswigsche Frage“, et Koncentrat af Dansk Grænselære.

— Faar vi blot den Bog ud i alle

Hjem her i Sydslesvig, vil vi staa langt stærkere, siger han.

Og han fortsætter: Vi har nu alene her i Egernførde tilmeldt over 1000 Børn til en dansk Skole, deraf er 11 Omskolinger fra tysk Gymnasium til dansk Skole, og det maa da alle respektere, da Landsregeringen ikke vil anerkende de danske Eksaminere. I den Skole, som vi haaber snart at maatte faa, kan der naturligvis ikke med det samme gives højere Undervisning, men for Forældrene har det været vigtigere, at deres Børn blev ført ind i dansk Kulturliv gennem en dansk Folkeskole, end at de fik en tysk Studentereksamen.

Han fortalte videre, at Byens Raad med et Flertal har anbefalet en dansk Kommuneskole i Byen, og at Byraadet har stillet Byens mest moderne Skolebygning til Raadighed for denne paatænkte Skole.

Naar Skolen ikke er kommet i Gang endnu, skyldes det udelukkende Vrangviljen fra Kiel til at give den danske Folkegruppe kulturel Frihed.

Han fortalte videre om, i hvor høj Grad man i Sydslesvig savner et dansk Gymnasium. Det er næsten en Livsbetingelse for Danskhedens Selvhævdelse, at det kommer. Det første danske Gymnasium maa naturligvis ligge i Flensborg.

Vi taler videre sammen om Foreningslivet med den rige Tilslutning til Slesvigsk Forening og til Ungdomsforeningen. Selv om man maa betale 12 Mark i Kontingent, er Medlemstallet dog stadig stigende. Det samme gælder Menighedsmedlemmernes Antal. Fra gammel Tid er Egernførde præget af ukirkelige Tendenser, men i det danske Kirke-

Afsluttes Side 106

Denne smukke Skolebygning har Byraadet i Egernførde stillet til Raadighed for en ny dansk Skole — men Kiel vil ikke give sin Tilladelse

Pigtraad

Organ for
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND OG
LANDSFORENINGEN AF
BESÆTTELSESTIDENS
POLITISKE FANGER

Redaktør:
Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.

Forretningsfører:
H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137 Charl., Ord. 5075.

Tryk:
Hak Jørgensen, Sturlasgade 14, Kbhvn. S.

29. August

Vi nærmer os atter den 29. august, en dato, der med ildskrift står prentet i frihedskampens historie. På denne dag for fem år siden brast forståelsen mellem det officielle Danmark og den tyske besættelsesmagt, og tyskerne overtog også officielt den magt, de reelt havde haft siden besættelsen. Stedet her er ikke det rette forum for en diskussion om berettigelsen af den officielle politik, der blev ført indtil den 29. august 1943, men der kan næppe være nogen som helst uenighed om, at de begivenheder, som denne dato er udtryk for, åbnede døren for Danmark ind i de allierede nationers rækker, og at der derfor er særlig grund til stadig — også nu — at mindes denne dag.

Der er vel endda i dag mere grund til at mindes den 29. august end for et par år siden. Meget er sket i de sidste par år, og udviklingen har fulgt andre baner end dem, vi ved Danmarks befrielse fra det tyske åg havde turdet håbe på. Udrensningen af nationale elementer er blevet noget af en parodi, og ofte hører man det spørgsmål fra dem, der satte liv og helbred paa spil i kampen for Danmarks frihed: var resultatet kampen værd? Vi kan ikke tillade os blot at leve på minderne om frihedskampen, men vi har brug for at mindes frihedskampens store begivenheder og dens store dage, for at de skal mane til at fortsætte den kamp, vi dengang var enige om skulle føres, trods nok så megen modstand. Dengang lykkedes kampen for os. Vi oplevede at kunne møde befrielsesdagen uden skamrødmé på ansigterne, og vi opnåede at mærke et bånd, der bandt os sammen i fælles kamp for fælles mål, uanset de mange småting, der ellers kunne skille os. I dag synes disse småting større og fællesskabet somme tider mere tåget, og det er vel naturligt. Vi vidste dengang, at når vi lagde alt til side i kampen for dette ene: at redde Danmark, så ville den dag komme igen, da vi stod på forskellige fronter. Alligevel står vi i dag overfor hverandre på en anden måde end før vor fælles kamp. Vi har mærket, hvad fællesskab betyder i en afgørende situation, og når der i dag kan opstå uenigheder mellem os, skiller de os ikke som før. Trods alt ved vi, at vi har fælles idealer, at vi stadig har pligt til at kæmpe for de idealer, som mange af vore kammerater gik i døden for. Vi har set i landsforeningen, at meningerne kan være delte og at parterne kunne stå skarpt overfor hinanden. Men vi har også set, at vi følte os så nært forbundet med hverandre, at vi kunne diskutere tingene og blive enige om stadig at holde sammen om det, der vejede tungest: kampen mod nazismen i alle dens for-

mer. Her har vi givet hinanden håndslag på fælles kamp også i tiden, der kommer, og når vi nu tænker tilbage på den 29. august for fem år siden, gør vi det i tillid til, at det, der dengang skete, ikke var forgæves.

Retsopgøret i Hjørring Retskreds

I Hjørring Retskreds er man bleven færdig med Behandlingen af de Sager, som efter Kapitulationen var hjemfalden til Behandling for Særret eller for Revisionsudvalget.

Det drejer sig ialt om 722 Sager, hvor der har været rejst Tiltale efter den særlige Lovgivning om politiske Forbrydelser samt efter Værnemagerbestemmelserne.

Den samlede idømte Fængselsstraf beløber sig til 199 Aar, og Bøder og Konfiskationssummen andrager 6.423.000 Kr. Endnu mangler enkelte Kørselsager, der er til Behandling i Revisionsudvalget, som iøvrigt har afgjort 257 Sager af denne Art omfattende en samlet Tilbagebetaling af ulovlig Fortjeneste paa 1.508.000 Kr.

Besøg i Frøslev-Lejren

Frøslev-Foreningen indbyder til et Besøg i Frøslev-Lejren. Der startes fra Københavns Hovedbanegaard Lørdag den 4. September Kl. 8.50.

Kl. 18 er der Middag paa Hotel Dybbøl Banke, hvorefter der er Lejlighed til Besøg i Dybbøl Skanserne.

Paa „Folkunghus” i Graasten bliver der en stor-slaaet Kammeratskabsaften.

Søndag den 5. er der Besøg i Frøslev-Lejren.

Der sluttet af paa Skamlingsbanken.

Interesserede Kammerater skal indmelde sig hos Foreningens nye Kasserer, Heinrich Winther, Slotsherrensvej 53, København, Vanløse (Damsø 322) inden den 20. August. Hos ham faas ogsaa det udførlige Program. (Kammerater udenfor København kan tilslutte sig Rejsen ved at staa paa det nævnte Tog i deres Hjemby).

Studielegaterne skal søges nu

Kammeraternes Hjælpefond har som tidligere meddelt oprettet 3 Studielegater. Der er særlig tænkt paa at hjælpe Deltagere i Frihedskampen til at faa eller fuldende en Uddannelse.

De efterladte Børn kommer naturligvis ogsaa i Betragtning.

Det er Tanken i Løbet af 5 Aar at udbetale 25.000 Kr. i Studiehjælp.

Der er allerede kommet en Del Ansøgninger. Hvis der er flere interesserede, bedes man søge med det samme, da Ansøgningsfristen udløber den 1. Septbr.

Der søges ikke paa Blanketter, men man bedes skrive saa udførligt som muligt om Deltagelse i Frihedskampen, Arrestation, Fangeophold o.l.

Desuden skal man meddele, hvilken Uddannelse Pengene tænkes brugt til. Det er en Fordel at vedlægge Udtalelser fra Medarbejdere i Frihedskampen samt anbefalinger fra Skoler, Kursus o.l. om Flid og Evner.

Ansøgningerne sendes til Kammeraternes Hjælpefonds Kontor, Ordrup Jagtvej 175, Charlottenlund.

HITLER HEINKEL HELVEDE

Nedenstående artikel gengiver vi fra vort tyske broderorgan „Appell“

I april 1948 behandlede domstolen i Ansbach-Land en retssag, som trods den almindelige politiske udvikling måtte vække en vis opsigt. Det var en sag mod prof. dr. Ernst Heinkel, som i 1922 med 100.000 RM. grundlagde de senere så kendte Heinkel-flyvemaskineværker. Krig og Hitlervæsen begunstigede denne fabrikant, som fra 1933 var medlem af nazipartiet, så han tilsidst drev omfattende industrianlæg i Rostock, Oranienburg v. Berlin, Olsnitz i Vogtl., Stuttgart-Zuffenhausen, Jenbach i Tirol, Wien, Mielec i Polen og andre steder, samtidig med, at han var parthaver i talrige mindre virksomheder af lignende art. De største af hans virksomheder beskæftigede fanger. Fanger fra alle Europas lande, som under opsigt af SS og Heinkels civile Forarbejdere måtte slide for hr. Heinkel i op til 16 timer om dagen. Aluminiumstøvet, de giftige luftarter fra hundreder af svejseflammer og arbejdet med acetone fordrede en rigelig og nærende

kost. Men i stedet fik fangerne kål-suppe om sommeren og kålraber om vinteren. Den tildelte brødration var til slut blot en skive brød om dagen. Således gik det til, at tusindvis af fanger gik til grunde. De uopvarmede arbejdshaller forhindrede ikke de underernærede fanger i at indtjene de millioner til hr. Heinkel, som satte ham i stand til at vinde så megen indflydelse i hr. Görings luftfartsministerium, at han blev udnævnt til „Wehrwirtschaftsführer“. Ved hungerødemer og flegmoner steg antallet af syge fra dag til dag. Døds-hypigheden som følge af sygdomme oversteget endog dødeligheden som følge af luftangrebene, som f. eks. i Oranienburgværket alene den 18. april 1944 krævede 525 dødssofre blandt fangerne. Dette skyldtes de fuldstændig uilstrækkelige luftbeskyttelsesforanstaltninger fra hr. Heinkels fabrikdirektions side. Med pistoler i hænderne forhindrede civilarbejderne og „Werkschutzleute“ dengang fangerne i at frelse de hårdtsårede kammerater, som lå begravet i ruinerne og skreg om hjælp. De måtte, drevet af civilarbejdernes gummiknipler, løbe til de halvt ødeagtede Haller for at trække flyvemaskinerne der ud i det fri. Men alt dette synes ikke at gøre det mindste indtryk på hr. Heinkel, som kort efter under led-sagelse af flere herrer fra luftfarts-ministeriet besøgte de nedbrændte hal-ler.

Da så SS-folkene i februar 1945, som følge af de russiske troppers fremmarch var tvunget til at evakuere koncentrationslejrene i øst, og tusinder af hollandske jøder blev bragt i en halvt ødelagt hof i Heinkels Oranienburgfabrik, da var hr. Heinkel i mellemtiden blevet formand for repræsentantskabet for aktieselskabet Ernst Heinkel. Derved blev han angivelig efter loven heller ikke længere ansvarlig for den grusomme nedslagtning af disse ud-

tærede skeletter, som i deres feber drak vandet i beskyttelsesrummet. Da dette vand var blandet med kvægsalt, fremkaldte det alvorlige mave-tilfælde. Fangerne blev straks derefter dræbt med benzinindsprøjtninger.

Fränkische Landeszeitung for 14. april 1948 skrev i forbindelse med denne retssag, at den uheldede iagt-tager måtte få det indtryk, at visse kræfter fra sagens begyndelse bestræbte sig på at påvirke atmosfæren til skade for en objektiv doms-afsigelse og til fordel for Heinkel. Bladet udtrykte håbet om, at kammerets retsfølelse fremtidig ikke ville blive påvirket hverken af bestilte klakørers støjkulisser eller ved sugestive spørgsmål. Håbet var, som man kunne vente i den nuværende situation, forgæves. „Wehrwirtschaftsführer“ og mangemillionæren, professor, dr. Ernst Heinkel blev klassificeret som medløber. Han betaler nu 2000 RM. Sagen Heinkel drejede sig ellers om 480 millioner RM. Retsformand i sagen var fhv. gesandt Ernst Arthur Voretzsch.

Det var påfaldende, at blandt de talrige forsvarsvidner manglede tilsyneladende de af firmaet Heinkels driftsledere, som måske ville have anklaget hr. Heinkel. Derimod havde retten tilsyneladende glemt at indkalde forskellige vigtige anklagevidner.

Hr. Heinkel var fordømt heldig at komme til at stå for en bayersk domstol. Hans kollega Röchling vil formodentlig ikke have det så let i Rastatt. Hvorfor er sagen mod hr. Heinkel ikke blevet ført i øst-zonen, når hovedforvaltningen for de talrige Heinkelværker dog lå i Rostock?

Maximilian Fuchs,
overlevende fra
„Aussenkommando Heinkel“.

Efterlysning

Georg Holzhausen, Bodenwerder/Weser, Münchhausenplatz 1 (eng. zone), søger en dansk kz-kammerat, hvis navn han har glemt. Det drejer sig om en sproglærer, der var i Neuengamme til november 1944, og hvis kone også var i koncentrations-lejr.

Ung Grænselandskæbne

Fortsat fra Side 104

liv finder man sig hjemme. Hvert Medlem betaler sit Kontingent paa 2 Mark, men der er dog flere, der frivilligt har sat det op til 200 Mk.

Efter Kapitulationen har BB studeret Jura i Kiel, han har smukke Vidnesbyrd fra hvert Semester, men der er dog indtraadt en Ændring, da man opdagede, at han var Medlem af Sydslesvigsk Forening. Efter den Tid har han intet kunnet præstere der er godt nok trods de ihærdigste Anstrengelser.

Han søger nu Tilladelse til at kunne gøre sine Studier færdige i Danmark, og det maa i høj Grad ønskes, at de paagældende Myndigheder maa vise den rette Forstaaelse overfor Opgaven.

Johs. Fosmark.

Silkeborg Andels-Svineslagteri

Telefon 1007 — 1008

Knud Jacobsen

Guld- og Sølvmed
Silkeborg

Silkeborg Jern- & Staalforretning ½

»Staalgaarden« — Silkeborg

M. Bitsch

Tlf. 485 — Silkeborg

Da Hustruen blev ene

Det svenske Blad „Husmodern“ har haft en Samtale med Biskop Martin Niemøllers Hustru, da de var paa Sveriges-Besøg. Hvordan har hun gennemlevet alle disse vanskelige Aar da hendes Mand var KZ-Fange i Sachsenhausen og i Dachau?

— Arbejdet hjalp mig, siger Bispinde Niemøller, Arbejdet og Kærligheden. Min store Familie og mange andre, der havde det lige saa svært eller endnu sværere end jeg, trængte til den Smule Trøst og Hjælp, som jeg kunde give. Det, der først og fremmest holdt mig oppe, var, at jeg fik Lov til at besø-

ge min Mand i Fængslet og Koncentrationslejren, til at begynde med en Gang om Maanedene sammen med et af Børnene, siden hver fjortende Dag, men saa alene. Medens han sad i Dachau, boede jeg i Berlin, og gode Venner hjalp mig med Rejsepenge. Senere flyttede vi til Starnbergsee for at være ham nærmere. Her døde vor ene Datter af Difteri, og her fik jeg Meddelelse om, at vor 22-aarige Søn, den ældste, var faldet i Krigen. Det var mit Livs tungeste Dag, da jeg maatte gaa med Dødsbudskabet til min Mand. Men han var som sædvanlig den stærkeste. Han tog alt, ondt og godt, fra Guds Haand. Aldrig tvivlede han om, at Gud er god.

Otte Aar er en lang Tid, men de

var som taget ud af min Erindring den Morgen, jeg hørte det bankede og saa ud. For dernede stod min Mand — fri. Vi kunde begynde vort Liv paany!

Fru Niemøller siger, at alt nu er godt. De fem Børn, de har tilbage, beskæftiger sig med deres Studier. Den største Dreng er Mediciner. Han skal til Efteraaret studere i Sverige. Den ene Datter studerer Filosofi, den anden er gift, og Niemøllers har tre Børnebørn. Den mindste Dreng, der kun er 12 Aar, gaar i Skole. Og min Mand, slutter Bispinden, er rask, med Sindets Balance og sit varme, rige Hjerte uforandret, snarere beriget af alt det, der er hændt ham.

Vicekonsul og Flyverofficer

Et af Besættelsestidens kendte Navne. Forfatteren til „Under Jorden i Borgergade“, Kancellist i den danske Washington-Ambassade, Carlo Christensen, er ifølge et Telegram fra New York blevet udnævnt til dansk Vicekonsul. Under Krigen gjorde han Tjeneste i Udenrigsministeriet og gik altid som Kontaktmand under Dæknavnet „Konsul Jensen“. Gamle Modstandsfolk, der senere har besøgt Washington, har stædigt holdt fast paa at kalde Carlo Christensen ved det gamle Dæknavn. Nu foreligger imidlertid den officielle Skrivelse, hvorefter „Konsul Jensen“ altsaa for Fremtiden er og bliver Vicekonsul Christensen.

En anden gammel Modstandsmand, Christian Stemand Petersen, der gjorde Tjeneste i Special Forces og som i 1944 blev sendt ned med Faldskærm over Danmark, er stadig i Uniform, selv om det nu er Svenska Amerika Liniens klædelige Officersuniform han bærer. Han har Stilling som dansk Informationsofficer om Bord paa Motorskibet Gripsholm, hvor han netop for Øjeblikket har nok at gøre med at hjælpe alle de dansk-amerikanske Passagerer til Rette, som rejser til Danmark paa Sommerferie. Stemand Petersen er født i Kerteminde. Han blev uddannet paa Kadetskolen i København, hvorfra han tog sin Eksamen 8. April 1940 for kort efter at forsvinde til Sverige.

**Fyns Stiftsbogtrykkeri
og Reproduktionsanstalt**
ODENSE

Silkeborg Avis

Thorvald Thøgersen $\frac{1}{5}$

**Trikotagefabrik
Kolding**

**AKTIESELSKABET
KOLDING KORN**

Aalborg

Tage Overgaard

Moderne Herre- & Drengkonfektion
Bispensgade — Aalborg

C. HOFMAN Optiker og Uhrmager

Bispensgade 11 - Aalborg
Postkonto Nr. 48105 - Telefon 1329

J. Lauritzens Kulforretning A/s

Kirkegade 1 - Esbjerg

Vognmand Erik Bang

Skolegade 71 - Esbjerg

Aarhus

A/S HANS SCHOURUP

JYLLANDS STAAL- & MASKINFORRETNING

Aarhus - Tlf. 7500

N. CHR. JENSEN'S

TRIKOTAGEFABRIK

Munkegade 21 - Aarhus

Esbjerg ny Andelsmejeri

Nygaardsvej 37

Grenaa

E. B. M.
Grenaa

Vilhelm Hansens
Bog- og Papirhandel

Tlf. 65 - Grenaa

Esbjerg

J. ANDERSKOUV

Civilingeniør
Esbjerg

H. Thomsen Petersen

Vognmands- og Brændselsforretning Borgergade 71 Esbjerg
Tlf. 326 - Grundl. 1901

A/S **DANEXIM**
Internationale Transporter
Esbjerg

ESBJERG BANK A/s

ESBJERG

N. Paulsen

Isenkram
Grenaa

Legetøj - Galanteri - Lædervarer
bedst og billigst

A. Facius Lillegade 15, Grenaa

Horsens

Arbejdernes Fællesbageri A/s

Horsens

Aggerbecks Læber

Dr. phil. HOLGER KJÆR

Afgrundens Børn

I Steinbeck nogle Mil udenfor Hamburg ligger et Børnehjem. Der er ikke noget mærkeligt ved det at se til, enkelt og spartansk, som det er baade i sit Indre og sit Ydre. Men de Børn, der her er samlede for i nogle faa Maaneder at faa lidt rigeligere Kost og leve under lidt bedre Forhold, end de ellers er vant til, er Børn af Koncentrationslejrenes Fanger, og nogle enkelte af dem har ogsaa selv været i Koncentrationslejr.

Jeg besøgte Hjemmet i Slutningen af April sammen med den internationale Sekretær for Organisationen af tidligere Koncentrationslejr-fanger Hans Schwarz. Der er Plads til 50 Børn i Hjemmet, men paa dette Tidspunkt var der kun omkring 35 i Alderen fra et Par Aar og op til 16—17 Aar. De saa ud som andre tyske Børn fra Storbyerne, de fleste tynde og prægede af Underernæring og den Træthed, som følger deraf. Der var en Del Liggestole i Haven, og dem søgte de tiere, end det er naturligt for friske Børn. Men de legede og lo, og det var tydeligt, at de var svært glade for at være der. Der var kun en enkelt, der saa lidt sørgmodig ud, en tynd og opløben 14 Aars Pige. Hun havde som de andre været der i 14 Dage, men mens alle de andre snart var faldet til, saa havde hun længtes saa meget efter sin Moder, saa Forstanderinden havde været lige ved at opgive hende og tro, det var bedst at sende hende hjem igen. Nu saa det alligevel ud til, at det skulde gaa, og det var, som et lille fint Smil dæmrede frem, da Forstanderinden spurgte hende, om hun nu vilde blive.

Født i KZ-Lejr

Jeg forstod bedre, at hun hang ved sin Moder, da jeg hørte, at hun var født i en Koncentrationslejr og havde levet der i sin spæde Barndom. Og hvem vilde ikke forstaa, at et saadant Barn trænger til at møde Kærlighed og Forstaaelse for at lokkes ud af det Skjul, hendes lille Sjæl er krøbet ind i og kun drister sig ud fra, naar hun er sammen med Moderen.

Der har været en Del Børn i Steinbeck, som har lignende Oplevelser bag sig, ja, strengere endnu, fordi de har været gamle nok

til at opfatte, hvad der skete. Titusinder af jødiske Børn er gaaet i Gaskamrene, og mange Tusinde jødiske, polske, czekiske og tyske Børn har levet indespærrede i Koncentrationslejrene. Hans Schwarz, som selv har siddet i Dachau og fungeret som Lejrskriver, fortæller i en Beretning om de første Børn, som kom dertil. „En Sommerdag i Aaret 1943 kørte to til-dækkede Lastbiler ind i Koncentrationslejren, Dachau. Da Lejrskriveren slog Vognfjælene tilbage, saa han først ikke noget i Mørket derinde. Saa klatrede han op i Vognen og saa, at der laa nogle menneskelige Legemer der, som endnu var varme. Altsaa kunde det ikke være Døde. Paa een Gang lød en skingrende Stemme paa Jiddisch: „Wir kimmen ins Gas!“ — I dette Øjeblik forstod Lejrskriveren Tragedit i disse Børns Tilværelse“.

Børnene — det var 72 Dreng i Alderen fra 9 til 14 Aar — kom fra Ghettoen i Wilna og havde først været i Tilintetgørelseslejren Auschwitz, før de kom til Dachau. Det var Forklaringen paa, at de var saa bange for at komme i Bad. Det nyttede ikke noget, at snakke beroligende med dem, og Lejrskriveren vidste til sidst ikke bedre Raad end selv at tage Tøjet af og stille sig under Brusen. Først da Drengene saa, at der virkelig kom Vand, slap Angsten sit Tag i dem, og de fulgte med. Senere, fortæller Hans Schwarz, snakkede han med dem og fik at vide, at de tidligere med Nød og næppe var undsluppet Gaskammeret.

Realistiske Børn

I Børnehjemmet i Steinbeck har der som sagt været enkelte saadanne Børn. Forstanderinden har ladet hver af dem i en Stil fortælle lidt om sit Liv, og disse Børnebiografier er for nylig udkommet i en Bog af Gertrud Meyer-Plock. En af dem giver i sin barnlige Ubehjælpsomhed et Billede af den Rædsel, Koncentrationslejrene var Vidne til. Den, der fortæller, er en Dreng paa 14 Aar, der, da han var 10 Aar gammel, blev ført til Auschwitz. Hans Sprog er fuldt af Fejl, da han ingen Undervisning har faaet. Han skriver Ordene, omtrent som han udtaler dem: „Juden“ i Stedet for: „Juden“, „feifen“

for: pfeifen, „ier mertern“ for „Ihr Mörder“ o. s. v. Beretningen lyder saaledes i en Oversættelse, der desværre kun kan give Indholdet, men ikke Sprogtonen:

„J. D. Mit Levnedsløb. Født 5. Juni 1932. Den 19. Januar 1942 i Auschwitz. Jeg har boet i Frankfurt a. M. Min Fader har arbejdet i Nitrat (en kemisk Fabrik). Da der var gaaet en Tid, kom Nazisterne en Morgen tidlig Kl. 4 med Overfaldskommando og læssede os paa Bilen. De kørte os til Banegaarden i Darmstadt, og saa Kl. halv 10 kom Toget, saa kom vi til Auschwitz Kl. 12, saa skulde vi gaa i Seng og ligge til næste Morgen tidlig, da saa vi, at Fangerne stod ude i Sneen og SS'erne stod ved Siden af med Karabiner, saa kom vi til Birkenau, der saa vi Fangerne hænge paa Pæle, tre Jøder vilde i Auschwitz hente Vand, men saa skød SS-Vagten; den ene fik Haanden skudt af, den anden Mave revet op, han døde, og den tredje fik et Strejfskud. Saa en Dag kom der Jøder til Auschwitz for at blive gasforgiftet, saa var der en Jøde, det var en ung Mand, og han skulde gasforgifte Jøderne, men saa var Jødens Forældre med, og han kunde kende dem, de maatte ikke snakke med hinanden, og saa gik Jøden hen til den øverste SS'er og spurgte, om han maatte gaa med sine Forældre ind i Gaskammeret, saa sagde SS-Officeren nej, han var ikke moden endnu, han skulde arbejde, saa blev han nødt til at gasforgifte sine Forældre. Til sidst blev han ogsaa selv gasforgiftet. Saa kom der 4000 Jøder, og de skulde ind i Gaskammeret, og saa blev de budt paa Kaffe og Kage, og saa gik de ind, det varede ikke længe, saa kom Flammen ud for oven, og saa gik der igen 4000 ind, og den næste Dag kom der igen Jøder, og det var for meget, for saa sprang Ovnen i Luften, saa skulde vi Børn bære Sten til at bygge af, saa lavede Fangerne et vældigt stort Hul, der skulde Menneskene ned i, og SS'erne gik imod dem med Flammekastere og Karabiner, paa een Gang lød der som en Fløjten, men højt, og saa brændte de levende, og de begyndte at skrike: I Mordere, saadan gik det hele Natten. Saa en Dag Kl. 5 kom SS'erne og sagde, at vi skulde aflevere vore Kort, og vi skulde i Gaskammer, saa kom Bilerne, og vi blev saa bange, saa kom Lejrlægen, og han sagde noget, og saa kom vi i Seng, og om Morgenen tidlig kom SS'erne igen og sagde, at vi skulde staa op. Saa kom de højeste SS'er og Hauptscharführer og en anden Rap-

portør, der raabte op, og Børnene blev tilbage i Auschwitz. Saa kom vi i Karantæne i Auschwitz. Der var vi i 3 Uger, saa blev vi igen kørt til Forbrændingsovne, saa kom vi i Biler, og saa fik vi noget at spise, og saa kom vi til Ravensbrück".

Drengen fortæller videre, hvordan han blev skilt fra sine Forældre. Moderen kom til Bergen-Belsen. Faderen blev i Ravensbrück, og Drengen kom til Sachsenhausen, hvor han var i 7 Maaneder, til han under Krigens sidste Fase blev drevet bort derfra sammen med de andre Fanger og til sidst fik Lov at løbe.

De Børn fra Steinbeck, der ikke selv har været i Konzentrationslejr, har selvfølgelig ikke saadanne Ting at fortælle, men de er dog mærkede for Livet, mange af dem

af det Pres, de har levet under, naar Forældrene har været Jøder eller har tilhørt Nazisternes Modstandere og er blevet fængslet eller sat i Konzentrationslejr.

En af Beretningerne, der kun er ganske kort, giver et lille Indblik i et Hjem, hvor Faderen var Jøde. Jeg citerer: „W. A., født 1934:: Da min Fader var Jøde, blev han indespærret i Konzentrationslejr. Min lille Søster var to Aar gammel, hun blev ogsaa afhentet, fordi hun var født 1940. Min Moder holdt min Fader skjult et helt Aar uden Levnedsmiddelkort. Min Moder vilde besøge min Fader. Hun fik Besked om, at han var syg. Da vi kom til Sygehuset, laa min Fader og var ved at dø. Saa førte Moder os bort. Da min Moder kom tilbage, saa hun, at der

laa noget tørt Brød til Fader paa en Skammel. Det tog hun bort og gav i Stedet Fader, hvad hun havde bragt med fra Østpreussen. Da Sygeplejerskerne saa det, førte de min Fader ud af Værelset. Min Fader maatte dø alene. Min Moder saa Fader endnu engang (efter at han var død), og vi fik ham ogsaa at se. Hver Dag gik Moder til Politiet for at spørge, hvornaar Fader skulde begraves. De sagde altid, at det vidste de ikke. Men engang sagde de til min Moder, at hun skulde gaa ud paa den jødiske Kirkegaard, og saa var der en Mand, der sagde, at vores Fader allerede var begravet. Om min Søster ved vi ikke noget endnu. Nu bør vi i Flenborg i en Barak. Der regner det, baade ude og inde".

(Afsluttes i næste Nr.)

A/S Lervarefabriken Dania
Skive

Søren Pedersen
Støbegods- og Teknisk Forretning
Skive

Fa. Jens Fogh
Aut. Fordforhandler
Skive

Harald Espersen
Statsautoriseret Installatør — Elektroteknisk Specialforretning
Frederiksgade, Skive — Telefon 661, 662

**HAANDVÆRKERFORENINGENS
RESTAURANT**
Skive

Jungs Boghandel
Stephan Agger — Skive

Erling Rasmussen
Kolonial, Urtekram, Vin og Delikatesse
Telefon 49 — Skive

**Korkisoleringsplader
Tagpap
Asfalt**

Skivehus
Asfalt- og Tagpapfabrik, Skive

Arne Ingstrup
Manufaktur
Østertorv — Skive

BØRGE HANSEN
OST en GROS
SKIVE

A. E. JENSEN
Fedevare- og Pølsefabrik
Skive

A/S Landbobanken i Skive
Salling Bank

Skive Børstefabrik
Skive

Lemvig Mejeri
Telf. 105

H. Borgen Christensen
Vestergade 20 — Lemvig

A. Christensen
Broderiforretning
Torvet 11
Lemvig

MIKKELS RADIO
J. Chr. Mikkelsen
Vestergade 35, Lemvig. Telefon 567

1/8 Lemvig Auto Handel
Vasen 5 — Lemvig
Telf. 420

K. FALK KNUDSEN
Skotøjsmagasinet
Lemvig
Telf. 116

MEEDOM har det
...og Prisen er rigtig

ERIK TOELBERG
Strømper — Trikotage — Baby Udstyr
Sveabommen 1, Lemvig, Telf. 112

1/8 Auto Elektro
Kolding

Fru M. Roesdahl
Vestergade 20
Lemvig

1/8 Jydsk Saasæd og Kornexport
Kolding

OPTAGELSE-BEGÆRING

Porto
6 Øre

Undertegnede anmoder om Optagelse i KAMMERATERNES HJÆLPEFOND, Ordrup Jagtvej 175, Charl. Giro 780

Fulde Navn _____ Fødselsdato, -aar og sted _____

Stilling _____ Adresse _____

Tid og Sted for Arrestationen _____

Interneret i _____ fra den _____ til den _____

Interneret i _____ fra den _____ til den _____

Interneret i _____ fra den _____ til den _____

Eventuelle illegale Organisationer før Arrestationen _____

_____ den _____ 19 _____

Kontingent 10 Kr., bindende for 5 Aar

↓
Klip til Bladets Kant

Underskrift _____

Hebe Møller Møhn & Møhn *Ernst Jørgen 7*

S. Truelsen & Søn

Trikotagefabrik

Herning

A/S Fritz Duus

Fredericia

I. P. Schmidt jun.

Cigar- og Tobaksfabriker A/S
Grundlagt 1778

Fredericia

A/S Grenaa Dampvæveri

Grenaa – København

